

УДК 349.6 (043.2)

Абражевич Д.А., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Мілімко Л.В., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ І НОРМУВАННЯ У ГАЛУЗІ ЕКОЛОГІЇ

В умовах реформування правової системи України відбуваються зміни й у національній екологічній політиці, беручи напрямок розвитку до європейських та світових стандартів у сфері охорони та захисту навколишнього природного середовища.

Через низький рівень екологічної обізнаності суспільства відбулось багато екологічних катастроф, погіршилось здоров'я людей, зменшилась народжуваність та збільшилась смертність. Якщо переглянути статистику, то можна побачити, що лише 12–15% жителів міст і сіл дихають повітрям, що відповідає встановленим нормативам якості, близько 70% питної води, що споживається українцями, не відповідає гігієнічним і санітарно-епідеміологічним нормам, приблизно 15% території України перебуває у критичному екологічному стані.

Досягнення завдань екологічної політики залежить від ефективності реформування системи державних стандартів та нормативів. Аналіз досліджень та наукових статей, свідчить про те, що багато науковців займаються вивченням питань, що стосуються стандартизації та нормування у галузі екології. Серед них: В. Костицький, Н. Малишева, Ю. Краснова тощо. Однак велика кількість аспектів даної теми залишаються невирішеними та недослідженими.

Стандартизація та нормування є одним із базових інститутів еколого-правової науки та екологічного законодавства в Україні. Основи екологічної стандартизації в Україні визначено Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р., а також Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

Стаття 31 даного Закону зазначає, що екологічна стандартизація і нормування проводяться з метою встановлення комплексу обов'язкових норм, правил та вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки [1].

Відносини стандартизації в екологічній сфері регулюються як загальним, так і спеціальним законодавством про стандартизацію. Закон України «Про стандартизацію» визначає її як діяльність, що полягає в установленні положень для загального та неодноразового використання щодо наявних чи потенційних завдань і спрямована на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері [2]. Отже, екологічною стандартизацією можна вважати встановлення у стандартах вимог щодо раціонального природокористування та охорони довкілля.

Сучасна система екологічної стандартизації містить такі види стандартів: 1) ГОСТи – колишні державні стандарти СРСР, від яких Україна поступово відмовляється (лише 1173 з них залишаються чинними до 01.01.2022 р., і надалі продовження їх дії буде неможливим); 2) державні стандарти України – ДСТУ; 3) міжнародні стандарти, в першу чергу стандарти міжнародної організації з питань стандартизації (ISO); 4) галузеві стандарти/технічні умови; 5) стандарти підприємств.

Нормування у галузі екології полягає у встановленні нормативів якості навколишнього середовища, нормативів допустимого впливу на навколишнє середовище при здійсненні господарської та (або) іншої діяльності.

Система екологічних нормативів включає: а) нормативи екологічної безпеки (гранично допустимі концентрації – ГДК забруднювальних речовин у навколишньому природному середовищі, гранично допустимі рівні акустичного, електромагнітного, радіаційного та іншого шкідливого фізичного впливу на навколишнє природне середовище, гранично допустимий вміст шкідливих речовин у продуктах харчування); б) гранично допустимі викиди (ГДВ) і скиди (ГДС) забруднювальних хімічних речовин у навколишнє природне середовище, рівні шкідливого впливу фізичних і біологічних факторів [3, с. 26]; в) нормативи використання природних ресурсів (встановлюються законодавством для різних видів природокористування).

Отже, на підставі вищезазначеного, можна зробити наступні висновки. Виходячи з того, що складовою метою стандартизації в Україні є забезпечення раціонального використання природних ресурсів і така ж мета екологічного нормування в Україні, то екологічні стандарти та нормативи взаємодоповнюють одне одного.

Відсутність рівноваги та узгодженості між екологічною стандартизацією та нормуванням можуть призвести до порушення системи екологічної безпеки держави та зруйнувати основоположні засади державної екологічної політики. Існує теоретична проблема щодо наявності розбіжностей між цими правовими категоріями, але вона не спричиняє необхідності змін у науковому підході до стандартизації та нормуванні у галузі екології. Проте, необхідно вдосконалювати

комплексну науково обґрунтовану концепцію щодо підвищення ефективності екологічної стандартизації та нормування в Україні, наприклад, шляхом прийняття Екологічного кодексу України, в якому буде окремий розділ, присвячений екологічній стандартизації та нормуванню.

Література

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

2. Про стандартизацію: Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 31. Ст. 1058.

3. Хільчевський В.К., Забокрицька М.Р., Кравчинський Р.Л. Екологічна стандартизація та запобігання впливу відходів на довкілля: навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2016. 192 с.

УДК 349.6 (043.2)

Бігіч Ю.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Мілімко Л.В., к.ю.н., доцент

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ БІОСФЕРНИХ ЗАПОВІДНИКІВ

Екологічна ситуація в Україні, як і в усьому світі, свідчить про негативний вплив антропогенних чинників на довкілля, що призводить до зникнення великої кількості біологічних видів і до загрози існуванню для багатьох з існуючих. Безсистемний техногенний вплив викликає значне руйнування усталеного навколишнього природного середовища, значною мірою позначається на генофонді природи України. Тому сьогодні особливого значення набуває питання визначення правового режиму біосферних заповідників.

Необхідно зауважити, що біосферні заповідники – це еталони природи, які створюються для збереження в природному стані рідкісних і унікальних природних комплексів біосфери, а також для здійснення фонових моніторингу, дослідження навколишнього природного середовища та відслідковування змін, котрі відбуваються під впливом різного роду факторів у довкіллі [1, с. 212]. Вони неабияк важливі для впровадження європейських стандартів життя, а також для розвитку економіки екологічно невиснажливими способами.

Законодавством забороняється проведення рубок головного користування та всіх видів поступових та суцільних рубок, вирубування дуплястих дерев, а також добування піску та гравію в річках та інших